

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

7. De Cæteris Peccatis, quæ in actu voluntatis interiori terminantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

coniugalem, vel prolem, & proinde per se non est grauius, & mortifera, sed leuis, & venialis tantummodo culpa, tanquam vana, otiosa, vel inuultis voluptas, de qua tamen differentia loco citato differemus. **QVÆRES**, quid verò dicendum sit de delectatione, quæ capitur ex aspectu rei turpis, & obscenæ, vel ex auditione, narratione, vel lectione lasciuæ, immundæ, & inhonestæ rei? **Respondeo**, huiusmodi delectationes frequenter esse cum probabili periculo voluntariæ immunditiæ, vel consensu expressi in opus luxuriosum, & libidinosum. **Deinde**, aliquando etiam accidit, vt vel in appetitu sensus, vel in appetitu rationis alix delectationes morosæ oriuntur, excitentur, incallescant. In quibus omnibus graue peccatum, vel eius certè periculum inesse mihi videtur. **Si tamè** sola capiatur delectatio sensus ex aspectu, auditione, narratione, vel lectione rerù turpium citra periculum alterius peccati, non erit lethalis culpa, sed venialis: quod ex Caietano alijque colligitur.

Ex his omnibus deducitur inter delectationem, & consensum, & desiderium plurimum distare: quia consensus, & desiderium, siue voluntas effectax referuntur ad opus externum, tanquam progressus quidam, & motus ad terminum; at verò delectatio, quam vocant simplicem complacentiam, ad opus exterius minimè refertur, sed solum est simplex quidam voluntatis affectus, quo res obiecta tanquam iucunda placet, & grata, & accepta habetur. Atque hæc quidem de morosa delectatione, quam potui clarè, distinctè, & breuiter disputari.

Cap. VII.

De cæteris peccatis, quæ in actu voluntatis interiori terminantur.

PRIMO quæritur, Quanam sint alia peccata, quæ interiori consummantur, siue abiq; opere exteriori, siue vna cum eo fiant? **Respondeo**, multa esse huiusmodi peccata, quæ discernere aliquantulum est difficile. Inter hæc est superbiæ crimen, quod ab ambitione, arrogantia, quæ præsumptio vulgò nominatur, inani gloria, auaritia, & contemptione distinguitur. Nam superbia, est immoderata propriæ excellentiæ cupiditas: **Ambitio** verò, est immodica honorum, imperiorum, dignitatum, & potetiæ cupido: **Arrogantia** seu præsumptio, est nimia publicarum administrationum; officiorumque, quæ vires exuperant, cupiditas. **Inanis gloria**, immodicus laudis, gloriæ, ac famæ appetitus: **Auaritia**, nimia præter modum pecuniarum, & diuitiarum libido. **Contemptio** verò, est deprauata voluntas cum aliorum despectione. **Superbus** igitur immoderatè propriam excellentiam affectat: vnde hoc ipso, vult alijs non subijci: sicut è contrario, qui vere corde, & animo humili, & dimisso est, vult, & amat cæteris esse subiectus. Quo fit, vt, quemadmodum in omni peccato potest esse crimen obedientiæ contrarium, & potest esse contemptio, siue neglectio: sic etiã in omni peccato superbia fit, quia in omni peccato inuenitur diuine legis violatio. Et propterea vniversè, & latè sumpta superbia, est mortiferum quodcumque peccatum, quoniam

cum lethale crimen admittitur, diuina lex contemnitur, & perumpitur, cui non vult is, qui peccat, subijci, & obsequi. Porro hæc tria crimina, superbia inquam, contemptio, & inobediencia quam vocant specialem, habent differentiam inter se, & specialia sunt peccata. Explicemus singula: **Cum** quis agit, & peccat in legem eo animo, ne imperanti pareat, est speciale inobedienciæ crimen. Si idè delinquit, vt legem despiciat, vel legislatorem contemnat, est peccatum contemptiõis. Si autem legem quis perfringat, quia non vult alteri subesse, tunc superbiæ crimen incurrit. Ergo inobediens legem dissoluit, labefactat, ac violat: quia nollet sibi præceptum dari: contemnens, quia vellet præcepti neglectiõem, & despicientiam: superbus, quia cupit nulli subijci, ac ita cæteris excellere: **Ambitiosus**, imperia, dignitates, & quicquid potentiæ valet, ac pique stat, appetit. **Auarus**, bona, quæ dicuntur externa, quæque Ethnici Philosophi fortunæ bona appellarunt, pecunias, dico, diuitias, lucra, atque emolumenta terrena concupiscit. **Qui verò** arrogantia, quam præsumptionem dicunt, crimine tenetur, immoderatè administrationes rerum publicarum suis humeris, ac viribus, longè superiores, affectat. Inanis gloriæ cupidus amat laudari ab hominibus, & clarus haberi. Porro in his tripliciter potest accidere, vt quis peccet nempe aut appetendo, aut acquirendo, aut retinendo, & conseruando. Peccat enim qui indignè hæc concupiscit, quærit, aut retinet: qui etiam in his appetendis, comparandis, vel retinendis, vitur malis artibus, ac modis iniquis: præterea cum hæc ipsa in malum finem refert, ac dirigit. Cum itaque excellentiam, honorem, laudem, gloriam & sui nominis claritatem quis appetit, aut quærit ex rebus malis, vanis, vel falsis, malè agit; vt clarius patebit, cum de capitalibus peccatis inferius disputabo.

Sunt & alia peccata interna, quæ non facillè dignosci queunt, videlicet, odium, inuidia, ira. Inter quæ hoc interest, quod is, qui odit alterum, vult illi malum sine aliquo suo commodo, ex eo solum, quod ei displicet eius persona: quo fit, vt in quocumque peccato, quod est contra bonum alterius, dicatur odium inesse, sed generaliter acceptum. Quod vt plenius intelligi queat, est animaduertendum, odium, esse actum, quo malum alteri volumus, quatenus est ei malum: Et quoniam quoties in alterum peccamus, ei aliquo modo nocemus, in eo peccato inest odium, sed latè, & generaliter sumptum, nempe quatenus ei malum inferimus: **Speciale** tamen peccatum odij non est, nisi cum alteri incommodamus ob id, quod ei malum volumus, ex eo, quod nobis eius persona sit odiosa, & infensa, & sine vilo alio nostro emolumento. **Quare** quodcumque re ipsa alterum lædimus, prius in eo peccato inest speciale aliquod iniustitiæ crimen, quàm odium. Nam si famæ alienæ derogamus, est detractio: si probro alterum afficimus, contumelia: Si vitam alicui adimimus, homicidium: Si bona surripimus, furtum. Et sic de cæteris iudicandum. Hoc autem ipso, quod iniustitiæ crimen est, odium quoque generaliter censetur. **Specialis** verò odij prauitas tunc accedit, cum aliquid horum malorum inferimus

rimus alteri, quia eius personæ ob id, quod nobis illa displiceat, malum optamus. Inuidiæ crimen est, cum ex alienis bonis, quibus caremus ipsi, in ærore conficimur. Differt igitur inuidus à maleuolo, cum quod non vult quidem malum alteri, sed tristatur, quod bonis, quæ ipse non habet, ille potiat: Maleuolus verò hoc ipso, quod odio habet alterum, vult malum illi: tum etiam quia inuidus idè tristatur de alienis bonis, quia ipse caret illis: ac verò maleuolus propterea malum vult alteri; quia eius persona sibi nò placet. Porro ira ab odio & inuidia hoc differt, quod sit immoderata vindictæ cupiditas: quare ex ira malum alteri volumus, quia vlcisci de eo cupimus, quod nos iniuria, & dedecore affecerit, vel damno illato læserit. Præterea, scandali quoque peccatum voluntate completur, quo alteri iacturam boni spiritualis, & animi ruinam optamus. Nam et si monitores, suafores, auctores sive sumus, vt alter diuinâ gratiam, & spiritualia bona ex parte, vel ex toto amittat, in speciale nihilominus peccatum scandali non incurrimus, nisi causam eo affectu, & animo præbeamus, vt ab eiusmodi bonis excidat; aliquando enim verbo, consilio, horatu, suafione, exemplo, factioe tuo alter peccat, sed tu id non fecisti, vt ille peccaret, sed in tuum emolumentum, & commodum intendens causa alieni peccati fuisti, in scandalum generaliter non specialiter acceptum incidisti, vt suo loco clarius explicabo.

Secundò queritur, Quo pacto hæc quæ diximus interiora peccata specie differant ab ijs, quæ in desiderio, vel delectatione circa eandem materiam subiectam versantur. Respondeo, ex ijs, quæ dixi, id facile deduci. Nam cum quis necem hominis concupiscit, affectus est iniustitiæ, est enim eiusdem speciei, cuius homicidium: neque huiusmodi desiderium est specialiter odium, si cur nec homicidium, nisi cum necem hominis optamus, eo quod nobis eius persona displiceat. Cū item cogitando de interitu alicuius hominis delectamur, etiam talis delectatio depravata iniustitiæ voluntas est, quo modo & homicidium, est iniustitiæ crimen: nam per istiusmodi delectationem, nobis homicidium placet, ergo est eiusdem speciei, cuius homicidium: homicidium enim, & quodcumque aliud iniustitiæ crimen, aut est iniustitiæ peccatum factio, & opere, aut affectu, & voluntate. Nec delectatio, qua de alterius nece delectamur, erit specialiter odium, nisi ea ratione delectemur, qua eius personam habeamus inoffensam. Ita etiam, si alienæ famæ nocere velimus, affectus erit eiusdem speciei, cuius est detractio: quemadmodum et si cogitando de alienæ famæ detractioe delectemur, talis erit in specie voluptas, qualis & detractio. In vniuersum igitur, prauū desiderium, & morosa delectatio sunt eiusdem speciei peccata, cuius sunt obiecta circa quæ versantur, & quibus terminantur.

Tertio queritur, An peccata specie distinguantur per excessum, vel defectum circa eadem virtutem? Respondet S. Thomas specie distingui: veluti prodigi, vel auari peccatum, meticolosi hominis fuga, & audacis temeritas. Excessum autè, & defectum accipit sanctus Doctor ex respectu, & ordine ad obiectum virtutis, eo quod contra

rectam ratione, ex materia virtuti subiecta plus æquo quispiam sumat, aut minus quàm debeat: vt ex cibo, vel potu, honoribus, præmijs, diuitijs, pecunijs, oneribus, commodis, & lucris. Et hoc modo distinguit etiam idem S. Thomas alio in loco infidelitatis species, vt in primo præcepto decalogi docebo.

Quartò queritur, An peccata inter sese specie differant per circumstantias specie diuersas? Respondet S. Thomas specie distingui, quodcumque circumstantia specialem habet cum ratione repugnantiam. Explicemus hæc singula suis exemplis. In materia luxuriæ sunt peccata specie diuersa ob circumstantias specie differentes, quæ specialiter recte rationi aduersantur. Nam luxuriæ peccatum est, cum quis rem habet cum femina sibi non nupta, quæ si fuerit vxor aliena, adulterium erit: Si virgo inuitè corrupta, stuprum: si puella per vim parentibus erepta, raptus: Si Deo dicata, sacrilegium: si aliqua sanguinis cognatione coniuncta, incestus: si omni vinculo soluta, fornicatio. Atque ita de cæteris peccatorum formis in alia quacunque materia iudicandum. In quibus peccatis si specialis recte rationis repugnantia sit, specialis quoque peccati differentia erit.

Cap. VIII.

De peccati differentia, quod, veniale, & mortale Theologi passim appellant.

PRIMO queritur, An peccata venialis, & lethalis distinctio, solè Theologorum Scholasticorum doctrina deducta, & accepta sit? Respondeo, Veniale aliquando dicitur ex causa, quando facilius veniam consequitur, quia ex certa causa committitur, cuiusmodi est delictum, quod ex infirmitate naturæ, aut per obliuionem, imprudentiam, & ignorantiam fit: Aliquando ex euentu, quod veniam adeptus sit, vt omne lethale, quod est diuinitus dimissum. Et hoc modo accipit Ambrosius, cum ait lib. de Para. cap. 14. Omne peccatum per penitentiam fieri veniale. At vè dicitur in præsentia veniale non sumitur his modis, sed vt est peccatum, quod à Deo venia data, remittitur ob materiam leuitatem, vel ob imperfectum opus, quod ex plena animi deliberatione effectum non est. Veniale dicitur quasi venia dignum, quod sit exiguum, & leue erratum, parua noxa; aut potius, quod venia dimitti solet semper in iustis.

Quidam nostræ tempestatis hæretici non dubitarunt asserere, hanc peccati diuisionem, in veniale scilicet, & lethale ex Patrum veterum doctrina non colligi, verum esse tantum Theologorum Scholasticorum inuentum. At enim illi certe magnopere hallucinantur: Namque spud Augustinum non rarò peccata legimus modica, minuta, quotidiana, parua, atque minima. lib. de ciuitate Dei 21. c. 27. ait B. Augustinus: Si enim minima peccata, sine quibus non est etiam vita iustorum. Et paulò ante dixerat: Peccata sine quibus nec vos estis, & propter hæc docet Dominus, dicere semper iustos: Dimitte nobis debita nostra. Idem sermone de sanctis 41. capitalia peccata enumerat plurima, deinde minuta multa, quæ ait igne purgatorio mundari; sine quibus, inquit, nullus

S. Tho. 2.
q. 72. ar. 9.

Matth. 6.

sanctorum

S. Tho. 1. 2.
q. 72. ar. 7.